

הַלְבוֹת אֶבֶל פֶּרֶק יג

א. פִּיצַד מִנְחָמִין אֶת הָאֲבֵלִים: אַחֲרֵי שְׁקוּבְרִין אֶת הַמֵּת, מִתְקַבְּצִין הָאֲבֵלִים וְעוֹמְדִין בְּצַד בֵּית הַקְּבָרוֹת; וְכָל הַמְּלֻוִּין אֶת הַמֵּת עוֹמְדִין סָבִיב לָהֶם, שׁוֹרֶה לְפָנֵי שׁוֹרֶה, וְאִין שׁוֹרֶה פְּחוּתָהּ מֵעֲשָׂרָה, וְאִין אֲבֵלִים מִן הַמִּנְיָן.

ב. הָאֲבֵלִים עוֹמְדִין לְשִׁמְאֵל הַמִּנְחָמִין, וְכָל הַמִּנְחָמִין בָּאִים אֶצֶל הָאֲבֵלִים אֶחָד אַחַד, וְאוֹמְרִין לָהֶם תְּנַחֲמוּ מִן הַשָּׁמַיִם; וְאַחֲרֵי כֵן הוֹלֵךְ הָאֲבֵל לְבֵיתוֹ. וּבְכָל יוֹם וַיּוֹם מְשַׁבֵּעַת יְמֵי אֲבִלוֹת, בָּאִים בְּנֵי אָדָם לְנַחֲמוֹ, בֵּין שְׂפָאוּ פָּנִים חֲדָשׁוֹת, בֵּין שְׁלֹא בָּאוּ.

ג. הָאֲבֵל מְסַב בְּרֹאשׁ; וְאִין הַמִּנְחָמִין רִשְׁאִין לִישֵׁב אֶלָּא עַל גְּבִי קֶרֶקַע, שְׁנֹאמֵר "וַיֵּשְׁבוּ אֹתוֹ לְאֶרֶץ" (איוב ב, יג). וְאִין רִשְׁאִין לֹאמֹר דְּבַר, עַד שִׁיפְתַּח הָאֲבֵל תַּחֲלָה אֶת פִּיו שְׁנֹאמֵר "וְאִין דְּבַר אֵלִיו, דְּבַר" (שם), וְכַתִּיב "אַחֲרֵי כֵן, פָּתַח אִיּוֹב אֶת פִּיהוּ, וַיִּקְלַל, אֶת יוֹמוֹ" (איוב ג, א), "וַיַּעַן, אֶל־יְהוָה" (איוב ד, א). וְכִיּוֹן שְׁנַעֲנַע הָאֲבֵל בְּרֹאשׁוֹ שׁוֹב אִין הַמִּנְחָמִין רִשְׁאִין לִישֵׁב אֶצֶלוֹ, שְׁלֹא יִטְרִיחוּהוּ יוֹתֵר מִדִּי.

ד. מֵת שְׁאִין לוֹ אֲבֵלִים לְהַתְנַחֵם בָּאִים עֲשָׂרָה בְּנֵי אָדָם כְּשֶׁרִין, וַיּוֹשְׁבִין בְּמִקְוָמוֹ כָּל שַׁבָּעַת יְמֵי הָאֲבִלוֹת; וְשָׂאֵר הָעָם מִתְקַבְּצִין עֲלֵיהֶן. וְאִם לֹא הָיוּ שָׁם עֲשָׂרָה קְבוּעִין בְּכָל יוֹם וַיּוֹם מִתְקַבְּצִין עֲשָׂרָה מִשְׂאֵר הָעָם, וַיּוֹשְׁבִין בְּמִקְוָמוֹ.

ה. הַכָּל חֵיבִין לַעֲמֹד בְּפָנֵי נָשִׂיא, חוּץ מֵאֲבֵל וְחוּלָה; וְלִכְלָל הָעוֹמֵד מִפְּנֵיו אוֹמֵר אָדָם שֶׁב, חוּץ מֵאֲבֵל וְחוּלָה שֶׁמִּשְׁמַע יֵשֵׁב בְּאֶבְלוֹ, יֵשֵׁב בְּחֻלּוֹ.

ו. מְכַבְּדִין וּמְרַבְּצִין בְּבֵית הָאֲבֵל, וּמְדִיחִין קְעָרוֹת וְכוֹסוֹת וְקִיתוֹנוֹת וְצִלוֹחִיּוֹת, וּמְדִלִיקִין אֶת הַנְּרוֹת; אֲבָל אִין מְבִיאִין שָׁם לֹא אֶת הַמַּגָּמֵר, וְלֹא אֶת הַבִּשְׁמִים.

ז. אִין מוֹלִיכִין לְבֵית הָאֲבֵל הַמֵּאֲכָל שְׁמִבְרִין בוֹ, לֹא בְּכָלִי כֶּסֶף וְלֹא בְּכָלִי שַׁעַם וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן; אֲלָא בְּכָלִי נְסָרִים שְׁלַעֲרָבָה קְלוּפָה וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן, שְׁלֹא לְבִישׁ אֶת מִי שְׁאִין לוֹ. וְאִין מְשַׁקִּין בְּזִכּוּכִית לְבָנָה אֶלָּא בְּצַבּוּעָה, שְׁלֹא לְבִישׁ אֶת הָעֲנָנִים שְׁאִין יִינוּתִיהֶן טוֹבוֹת.

ח. אִין שׁוֹתִין בְּבֵית הָאֲבֵל יֵתֵר עַל עֲשָׂרָה כּוֹסוֹת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד שְׁלוֹשָׁה קָדָם אֲכִילָה, וְשְׁלוֹשָׁה בְּתוֹךְ אֲכִילָה, וְאַרְבָּעָה אַחֲרֵי אֲכִילָה; וְלֹא יוֹסִיף, שְׂמָא יִשְׁתַּכֵּר.

ט. אִין אוֹמְרִין שְׁמוּעָה וְהַגָּדָה בְּבֵית הָאֲבֵל, אֲלָא יוֹשְׁבִין דּוּוִין. וְכֵן אִין אוֹמְרִין בְּפָנֵי הַמֵּת, אֲלָא דְּבָרִים שְׁלֵמִים; אֲבָל לַעֲסֹק בְּדִבְרֵי תוֹרָה בְּפָנָיו, אוֹ בְּבֵית הַקְּבָרוֹת אֲסוּר.

י. אִין בּוֹכִין עַל הַמֵּת יֵתֵר מִשְׁלוֹשָׁה יָמִים, וְאִין מְסַפִּידִין יֵתֵר עַל שַׁבָּעָה. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּשָׂאֵר הָעָם. אֲבָל תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, הַכָּל לְפִי רַב חֲכָמָתָן; וְאִין בּוֹכִין עֲלֵיהֶם יוֹתֵר מִשְׁלוֹשִׁים יוֹם שְׁאִין לָנוּ גְדוֹל מִמֶּשֶׁה רַבְּנוֹ, וְכַתוּב "וַיִּתְּמוּ, יְמֵי בְכִי אֲבֵל מֹשֶׁה" (דברים לד, ח).

יא. וְכֵן אִין מְסַפִּידִין יֵתֵר עַל שְׁנַיִם עֶשְׂרֵי חֲדָשׁ אִין לָנוּ בְּחֲכָמִים גְּדוֹל מִרַבְּנוֹ הַקְּדוֹשׁ, וְשְׁנַיִם עֶשְׂרֵי חֲדָשׁ בְּלִבְד נִסְפָּד. וְכֵן חֲכָם שְׂבָאָה שְׁמוּעָתוֹ לְאַחֲרֵי שְׁנַיִם עֶשְׂרֵי חֲדָשׁ, אִין סוֹפְדִין אוֹתוֹ.

יב. אל יתקשה אדם על מתו יתר מדי שנאמר "אל-תבכו למת, ואל-תגדו לו" (ירמיהו כב,י), כלומר יתר מדי: שזה הוא מנהגו שלעולם; והמצער עצמו על מנהג העולם, הרי זה טפש. אלא פיצד יעשה שלוש לבכי, שבעה להספד, שלוש יום לתספרת ולשאור החמשה.

יג. כל מי שלא מתאבל כמו שצוו חכמים, הרי זה אכזרי; אלא יפחד וידאג ויפשפש במעשיו, ויחזר בתשובה. ואחד מבני חבורה שמת, תדאג כל החבורה כלה.

יד. כל שלוש ימים הראשונים, יראה את עצמו כאלו חרב מנחת לו על כתפו; משלושה ועד שבעה, מנחת בקרן זווית; מכאן ואילך, עוברת כנגדו בשוק. כל זה כדי להכין עצמו לחזר, ויעזר משינתו, והרי הוא אומר "הפיתה אתם ולא-חלו" (ירמיהו ה,ג), מפלל שצריך להקיץ ולחול.